GRENSEFFECTEN-
RAPPORTAGE

Aanleiding

Per 1 januari 2013 zijn de accijnstarieven van alcohol- en tabaksproducten verhoogd. In het regeerakkoord VVD-PvdA[1] is voor 2014 een verdere verhoging van deze tarieven opgenomen. Naar aanleiding van vragen tijdens het Algemeen Overleg van 27 maart 2013 van de Tweede Kamerleden Neppérus en Omtzigt over de grenseffecten van de accijnsverhogingen van met name bier en wijn, heb ik toegezegd de Kamer hierover te zullen rapporteren.

Met deze rapportage, waarin ik ook inga op de effecten voor overige alcoholhoudende producten (waaronder gedistilleerde dranken) en tabak, voldoe ik aan die toezegging. In deze rapportage wordt ingegaan op de ontwikkeling van de accijnstarieven in Nederland, op de accijns- en prijsverschillen tussen Nederland en de omringende landen en op de ontwikkeling in de consumptie van met name tabaksproducten. Vervolgens besteed ik aandacht aan de vraag welke conclusies mijns inziens kunnen worden getrokken uit recente publicaties die in opdracht van de verschillende brancheorganisaties zijn opgesteld over grenseffecten. Tenslotte ga ik in op de ontwikkeling van de accijnsopbrengsten van alcohol en tabak. Daarbij wordt een analyse gemaakt van de grenseffecten op basis van de ontwikkeling van de gerealiseerde accijnsontvangsten.

[1] Bruggen slaan – regeerakkoord VVD – PvdA, 29 oktober 2012, Kamerstukken II 2012/13, 33 410, nr. 15, bijlage B.

Inleiding

Accijnsopbrengsten worden beïnvloed door maatregelen, gedragseffecten en de conjunctuur. De opbrengst van een maatregel wordt standaard gepresenteerd bij gelijkblijvend gedrag. Overige wijzigingen in de opbrengst vallen onder de noemer van gedragseffecten. Gedragseffecten kunnen vele oorzaken hebben. Hieronder vallen reacties op de accijnsverhogingen, zoals prijseffecten (als de prijs stijgt, gaat men minder consumeren), substitutie-effecten (men kan overstappen op een goedkoper alternatief product), anticipatiegedrag (men koopt een extra hoeveelheid tegen de oude prijs vlak voor de prijsstijging) en grenseffecten (men koopt het product in het buitenland). Daarnaast beïnvloedt de conjunctuur (consumptie is afhankelijk van de koopkrachtontwikkeling) de opbrengst. In deze rapportage zal een inschatting worden gemaakt van de verschillende effecten op specifiek de ontwikkeling van de opbrengst van de tabaksaccijns in 2013. Verlies aan accijnsopbrengst voor de Nederlandse schatkist als gevolg van grenseffecten kan zowel betrekking hebben op illegale handel als op legaal naar Nederland overgebrachte accijnsgoederen. Wanneer producten over de grens worden gekocht en worden overgebracht naar Nederland, moet in beginsel in Nederland accijns worden betaald. Voor accijnsproducten die worden overgebracht naar Nederland en voldoen aan de volgende voorwaarden, geldt een uitzondering:

- de producten zijn gekocht door particulieren;
- het gaat om een beperkte hoeveelheid;[2]
- de goederen die de particulier meeneemt zijn voor eigen gebruik; en
- de goederen worden door de particulier zelf naar Nederland vervoerd.

Als wordt voldaan aan bovengenoemde voorwaarden, is bij binnenkomst in Nederland geen Nederlandse accijns verschuldigd. Wanneer goederen worden overgebracht naar Nederland voor commerciële doeleinden is altijd Nederlandse accijns verschuldigd. Indien in dat geval geen Nederlandse accijns wordt voldaan, is sprake van illegale handel. De Belastingdienst/Douane zet zich in om illegale handel tegen te gaan en ervoor te zorgen dat Nederlandse accijns correct wordt afgedragen. Controles worden zowel aan de EU-buitengrens als in het binnenland uitgevoerd. In 2013 zijn er meer dan 17.000 op accijns gerichte controles gepland.

Daarnaast worden signalen van eventuele accijnsfraude gevolgd. Signalen komen onder meer binnen via het Meldpunt Accijns, waar vermoedens van illegale handel kunnen worden gemeld. Er is een App ontwikkeld ten behoeve van met name accijnsverkooppunten. Met deze App kan snel en eenvoudig een vermoedelijke fraude met accijnsgoederen bij de Douane worden gemeld.

Bij de bestrijding van de illegale handel wordt samengewerkt met diverse partijen. Een dergelijke samenwerking met brancheorganisaties, importeurs of fabrikanten wordt vastgelegd in een Memorandum of Understanding (MoU). In een MoU worden afspraken vastgelegd over bijvoorbeeld het uitwisselen van informatie. Het doel van MoU's is om gezamenlijk illegale handel te voorkomen of tegen te gaan. Voor bier en tabaksproducten zijn dergelijke overeenkomsten reeds getekend. Voor wijn zal binnenkort een MoU worden getekend. Ook met betrekking tot gedistilleerde producten vinden besprekingen plaats over een MoU. Omdat de MoU's van recente datum zijn, kan nog niet worden aangegeven welke resultaten deze samenwerking heeft. Naast samenwerking met de branches wordt op bescheiden schaal samengewerkt met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: nVWA) door gezamenlijk controles te doen bij accijnsverkooppunten. De nVWA kijkt daarbij naar haar risico's (o.a. gezondheid), de Douane vooral naar accijnsbelangen. Tot slot wordt nog samengewerkt op Europese Unie niveau. Op basis van Europese wetgeving vindt verplichte samenwerking tussen de lidstaten plaats met betrekking tot het uitwisselen van informatie over onregelmatigheden of inbreuken. Door de Douane worden jaarlijks circa 1000 verzoeken om informatie behandeld en ongeveer 200 verzoeken om informatie verstuurd.

[2] De toegestane hoeveelheden zijn terug te vinden op de website van de Belastingdienst/Douane en afhankelijk van het land waar de aankoop heeft plaatsgevonden (lidstaat van de Europese Unie of niet).

Accijnstarieven in Nederland

Tabak
Per 1 januari 2013 zijn de tabaksaccijnzen verhoogd. Deze verhoging is opgenomen in de Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013. De accijns op een pakje sigaretten (19 stuks) is met 35 cent omhooggegaan en de accijns op shag (40 gram) met 60 cent.

Voorts heeft per 1 april 2013 de jaarlijkse tariefaanpassing plaatsgevonden aan de hand van de nieuwe gewogen gemiddelde kleinhandelsprijs (hierna WAP). De WAP vormt de basis voor de vaststelling van het accijnstarief voor sigaretten en rooktabak. Het jaarlijks vaststellen van de WAP is verplicht op grond van Europese regelgeving.[3] De WAP is gelijk aan de, op basis van de kleinhandelsprijs inclusief alle belastingen berekende, totale waarde van de tot verbruik uitgeslagen sigaretten (of rooktabak) gedeeld door de totale hoeveelheid tot verbruik uitgeslagen sigaretten (of rooktabak). De aanpassing per 1 april 2013 van de tarieven aan de nieuwe WAP heeft geleid tot een verhoging van minder dan 1 cent per pakje sigaretten van 19 stuks en per pakje rooktabak van 40 gram.

In het regeerakkoord VVD-PvdA is een verhoging van de tarieven opgenomen per 1 maart 2014 van 9 cent per pakje sigaretten van 19 stuks en per pakje rooktabak van 40 gram.

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de recente ontwikkeling van de accijnstarieven van tabaksproducten in Nederland alsmede van de accijns en btw op een pakje sigaretten of shag, uitgaande van de WAP.

De tariefstructuur van de tabaksaccijns is opgebouwd uit een specifiek deel en een ad valorem deel. Het specifieke deel is een vast bedrag per 1000 sigaretten of 1000 gram rooktabak. Het ad valorem deel is een percentage van de kleinhandelsprijs. De afgelopen jaren is het specifieke deel van de accijns verhoogd en het ad valorem deel verlaagd, waardoor de accijnsdruk minder afhankelijk is geworden van de prijs van een pakje sigaretten of rooktabak.

Recente ontwikkeling accijnstarieven in euro's van tabaksproducten (sigaretten per 1000 stuks; rooktabak per 1000 gram)

	01-04-2012	**01-01-2013**	**01-04-2013**	***01-03-2014***[1]
Sigaretten				
Minimumaccijns	157,28	175,71	176,11	*180,85*
Specifiek	138,23	167,84	169,86	*173,48*
Ad valorem	7,57%	3,13%	2,36%	*2,78%*
Rooktabak				
Minimumaccijns	66,50	81,50	81,76	*84,01*
Specifiek	51,72	72,04	72,64	*74,22*
Ad valorem	11,97%	7,66%	7,19%	*7,72%*

[1]Uitgaande van het regeerakkoord VVD-PvdA.

[3] Artikel 8, tweede lid van Richtlijn 2011/64/EU.

Belasting in euro's per gemiddeld pakje sigaretten of rooktabak
(sigaretten per 19 stuks; rooktabak per 40 gram; (1 gram rooktabak is ongeveer één shagje)

	01-04-2012	**01-01-2013**	**01-04-2013**	***01-03-2014*[1]**
Sigaretten				
Accijns	2,99	3,34	3,35	*3,44*
Accijns en btw	3,75	4,17	4,22	*4,31*
Rooktabak				
Accijns	2,66	3,26	3,27	*3,36*
Accijns en btw	3,45	4,12	4,15	*4,24*

[1]Uitgaande van het regeerakkoord VVD-PvdA.

Alcohol
Met ingang van 1 januari 2013 zijn de tarieven van de alcoholaccijns verhoogd, zoals opgenomen in de Wet uitwerking fiscale maatregelen Begrotingsakkoord 2013. Het accijnstarief van bier is verhoogd met 10%, dat van wijn met ongeveer 18% en het tarief van overige alcoholhoudende producten (waaronder gedistilleerde dranken) met 6%.

In het regeerakkoord VVD-PvdA is per 1 januari 2014 een verdere verhoging van de accijnstarieven van bier, wijn en tussenproducten met 14 % opgenomen. Voor overige alcoholhoudende producten (waaronder gedistilleerde dranken) bedraagt de verhoging 5%.

De onderstaande tabellen geven een overzicht van de recente ontwikkeling van de accijnstarieven van alcoholhoudende producten in Nederland en van de accijnsdruk per pijpje bier, fles wijn of fles gedistilleerd.

Ontwikkeling accijnstarieven in euro's van alcoholhoudende producten

	01-01-2012[2]	**01-01-2013**	***01-01-2014***[3]
Bier (per hl)[1]			
Minder dan 7	5,50	6,05	*6,90*
7 tot 11	24,49	26,94	*30,71*
11 tot 15	32,64	35,90	*40,93*
15 en meer	40,82	44,90	*51,19*
Wijn (per hl)			
maximaal 8,5%	35,28	41,78	*47,63*
Meer dan 8,5%	70,56	83,56	*95,26*
Meer dan 15%	119,24	122,75	*139,94*
Gedistilleerd			
per hl/per % vol alcohol	15,04	15,94	*16,74*

[1]Extractgehalte, uitgedrukt in percenten Plato.
[2]De meeste tarieven in deze kolom gelden al vanaf 01-01-2010.
[3]Uitgaande van het Regeerakkoord VVD-PvdA.

Accijns per pijpje bier, fles wijn of fles gedistilleerd

	01-01-2012	**01-01-2013**	***01-01-2014***[1]
Bier (12° Plato)			
Accijns per pijpje 0,3 L	0,10	0,11	*0,12*
Wijn (niet-mousserend, 12% vol)			
Accijns per fles 0,75L	0,53	0,63	*0,71*
Gedistilleerd			
Accijns per fles 1L, 40% vol	6,02	6,38	*6,70*

[1]Uitgaande van het regeerakkoord VVD-PvdA.

Accijnstarieven in vergelijking met de buurlanden

Het hieronder opgenomen overzicht van de accijnstarieven van Nederland, België, Duitsland en Luxemburg laat zien dat de meeste Nederlandse accijnstarieven fors hoger zijn dan die in de drie andere landen. Wat betreft tabak is er met name een groot verschil in accijnsdruk op een pakje shag ten opzichte van België en Luxemburg. Wat betreft alcoholhoudende producten is de accijnsdruk in Nederland hoger voor bier en wijn en neemt Nederland een middenpositie in tussen België en Duitsland voor gedistilleerd. Evenals in veel andere wijnproducerende EU-lidstaten is de accijnsdruk voor wijn in Duitsland zelfs nihil. Pogingen om voor wijn een Europees minimumtarief in te voeren strandden tot op heden door weerstand van met name de wijnproducerende lidstaten.

Overigens hoeft een verschil in accijnsdruk niet altijd te betekenen dat dit zich ook één op één vertaalt in een verschil in verkoopprijzen. Met betrekking tot het optreden van grenseffecten is voorts de prijs van een product in verhouding tot zijn volume van belang. Grenseffecten zullen om

die reden bij een gegeven prijsverschil over het algemeen eerder optreden bij tabak en gedistilleerd dan bij bier en wijn. Verschillen of zelfs toenemende verschillen in accijnstarieven hoeven (zeker voor volumineuze producten) dus niet per definitie te leiden tot substantiële aankopen van accijnsgoederen over de grens hoewel dit lokaal niet is uit te sluiten.

Accijnstarieven in euro's per 1 juli 2013

	Nederland	België	Duitsland	Luxemburg
Sigaretten, accijns pakje 19 stuks[1]	3,35	2,70	2,81	2,14
Shag, accijns pakje 50 gram	4,09	2,71	3,30	1,53
Bier (12° Plato) per hectoliter	35,90	20,53	9,44	9,52
Per pijpje 0,3 L	0,11	0,06	0,03	0,03
Wijn (niet-mousserend; 12% alcohol) per hectoliter	83,56	52,75	0	0
Per fles 0,75 L	0,63	0,40	0	0
Gedistilleerd per liter 100%	15,94	19,62	13,03	10,41
Per fles 1 L 40%	6,38	7,85	5,21	4,16

[1] Uitgaande van de WAP geldend op 1 juli 2013

Accijnsverhoging in de buurlanden

Per 5 augustus 2013 zijn in België de accijnzen op alcoholhoudende producten met 8% verhoogd. Voorts bestaat in België het voornemen om de accijnzen op tabaksproducten in 2014 te verhogen. De omvang van de verhoging en de ingangsdatum staan nog niet vast.

De tabaksaccijns in Duitsland wordt in beperkte mate gefaseerd verhoogd in de periode 2011 – 2015. Voor zover bekend zijn er in Duitsland geen plannen om de accijnzen substantieel verder te verhogen.

Verkoopprijzen Nederland en omringende landen

Voor tabaksproducten gelden door de fabrikant vastgestelde en op de verpakking aangegeven verkoopprijzen. Voor alcoholproducten is dit niet het geval, waardoor voor deze productcategorie een vergelijking van verkoopprijzen met andere landen minder goed mogelijk is.

Tabak
Hieronder is een vergelijking opgenomen van de prijzen van een pakje sigaretten (Marlboro) en een pakje shag (Drum), alsmede van de hierin begrepen accijns en btw en de hieruit resulterende prijs exclusief belastingen.

Verkoopprijzen in euro's alsmede accijns en btw.

	Nederland	België	Duitsland	Luxemburg
Prijzen sigaretten januari 2012 (19 stuks)	5,50	5,00	5,00	4,04
Prijzen sigaretten januari 2013 (19 stuks)	6,00	5,00	5,00	4,10
Opbouw prijzen sigaretten januari 2013				
Accijns + btw	4,42	3,81	3,68	2,92
Prijs excl. belastingen	1,58	1,19	1,32	1,18
Prijzen shag januari 2013 (50 gram[1])	8,20	5,80	7,50	5,20
Accijns + btw	5,65	3,44	4,54	2,79
Prijs excl. belastingen	2,55	2,36	2,96	2,41

[1]uitgegaan is van een verpakking van 50 gram omdat niet in elk land een 40 grams verpakking wordt aangeboden (1 gram rooktabak is ongeveer één shagje).

Uit de tabel kan worden geconcludeerd dat niet alleen de belasting maar ook de prijs exclusief belastingen op sigaretten in Nederland in dit voorbeeld hoger is dan die in de buurlanden. De prijs exclusief belastingen op shag is in het voorbeeld in Nederland hoger dan die in België en Luxemburg, maar lager dan in Duitsland. De prijsverschillen worden dus niet uitsluitend veroorzaakt door de verschillen in accijns en btw.

Alcohol
Wat betreft alcoholhoudende producten geldt dat vooral bier door Nederlandse supermarkten vrijwel wekelijks wordt aangeboden tegen stuntprijzen. Daardoor is een krat bier in Nederland ondanks de hogere accijns vaak goedkoper dan in de ons omringende landen. Uit gegevens van het CBS blijkt dat de gemiddelde verkoopprijs van bier in Nederland in de periode van 2003 tot en met 2012 is gedaald, ondanks accijnsverhogingen.

Voor wijnen is een prijsvergelijking lastig, omdat hetzelfde merk wijn vaak niet in elk land wordt verkocht.

Ook verkoopprijzen van gedistilleerde dranken zijn moeilijk vergelijkbaar mede vanwege aanbiedingen en uiteenlopende verkooppunten. Zo mogen in Duitsland en België gedistilleerde dranken ook in supermarkten worden verkocht. Gedistilleerde dranken zijn in België vaak goedkoper dan in Nederland, terwijl de accijns op gedistilleerd in België aanzienlijk hoger is. Een verklaring voor het verschil zou kunnen zijn dat de marge op gedistilleerde dranken in Nederland doorgaans hoger is dan in België.

Consumptie

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de consumptie van sigaretten en rooktabak in Nederland, België, Duitsland, Luxemburg en Frankrijk in de jaren 2009 tot en met 2012. Tevens geeft de tabel een indicatie van het aantal verkochte stuks sigaretten en grammen shag (1 gram rooktabak is ongeveer één shagje) per hoofd van de bevolking. Hierbij dient te worden aangetekend dat het percentage rokers per land kan verschillen. Onderstaand overzicht geeft daarom geen indicatie van het aantal sigaretten of de hoeveelheid rooktabak per roker.

Aantal verkochte sigaretten (x 1000 stuks)[1]

	2009	2010	2011	2012
Nederland	13.384.650	13.379.836	12.826.620	12.392.273
Sigaretten per inwoner	787	787	754	729
België	11.616.849	12.557.608	9.906.912	11.177.048
Sigaretten per inwoner	1056	1142	901	1016
Duitsland	86.606.707	83.564.504	87.555.787	82.405.131
Sigaretten per inwoner	1069	1032	1081	1017
Luxemburg	4.260.325	4.159.369	3.994.510	3.757.161
Sigaretten per inwoner	8520	8318	7988	7514
Frankrijk	54.980.028	54.797.418	54.107.538	51.455.941
Sigaretten per inwoner	821	818	808	768

[1] *Bron: EU Excise Duty Tables per 1 juli 2013*

Hoeveelheid verkochte rooktabak (in kilogrammen)[1]

	2009	2010	2011	2012
Nederland	9.568.772	9.047.240	8.698.394	8.805.726
Shagjes per inwoner	563	532	512	518
België	7.548.223	8.579.221	7.499.940	8.261.909
Shagjes per inwoner	686	780	681	751
Duitsland	24.403.690	25.486.420	27.043.269	26.921.667
Shagjes per inwoner	301	315	334	332
Luxemburg	3.483.497	3.896.870	3.742.915	3.922.166
Shagjes per inwoner	6966	7792	7484	7844
Frankrijk	7.258.000	7.597.000	7.976.000	8.489.707
Shagjes per inwoner	108	113	119	126

[1]*Bron: EU Excise Duty Tables per 1 juli 2013*

Uit deze cijfers blijkt dat de verkopen van sigaretten en shag in Nederland jaarlijks teruglopen, zij het dat er in 2012 een toename in de verkoop van shag is opgetreden. Deze toename kan te maken hebben met een verschuiving van sigaretten naar shag. In België, Duitsland, Frankrijk en Luxemburg lopen de verkopen van sigaretten terug, met uitzondering van een stijging in België in 2012 na een onverklaarbare terugval in 2011. Veelzeggend is de hoge consumptie per hoofd van de bevolking in stuks sigaretten en grammen rooktabak in Luxemburg. Duidelijk is dat een groot deel van de in Luxemburg verkochte sigaretten en shag wordt gekocht door buitenlanders. Dit is ook niet verwonderlijk gezien de veel lagere prijzen (en belastingen) in Luxemburg.

Over de gehele beschouwde periode bezien laten de verkopen van shag in de omringende landen een stijgende tendens zien. In Nederland en België wordt van oudsher verhoudingsgewijs veel shag gerookt. De consumptie van shag ligt per hoofd van de bevolking in België zelfs wat hoger dan in Nederland. Een harde conclusie over de omvang of een eventuele toename van de aankoop van shag over de grens met België in verband met het omvangrijke prijsverschil kan uit de cijfers echter niet worden getrokken.

Recente publicaties

In de bijlage is een overzicht opgenomen van recent uitgekomen publicaties over de ontwikkeling in de verkoop van tabak en alcohol. Het merendeel hiervan is opgesteld in opdracht van de alcohol- of tabaksbranche.

Niet alle publicaties hebben tot doel om de gevolgen van de accijnsverhoging per 1 januari 2013 in kaart te brengen of de grenseffecten vast te stellen. Van een aantal publicaties is het doel om vast te stellen hoeveel en hoe vaak Nederlanders producten over de grens kopen. Of dit percentage is toegenomen naar aanleiding van de accijnsverhoging per 1 januari 2013 wordt echter vaak niet duidelijk. Daarnaast is het vaststellen van de ontwikkelingsrichting van de markt een veel gezien doel. Wanneer de verwachte ontwikkeling van de markt negatief is, heeft dit ook gevolgen voor de accijnsopbrengsten. In dit geval kunnen toenemende grenseffecten een rol spelen; volgens de publicaties kunnen hier echter ook andere redenen aan ten grondslag liggen. Vaak genoemde redenen zijn:

- toename illegale handel;
- toegenomen prijs;
- substitutie-effecten;
- aanpassingsgedrag van producenten en consumenten;
- verandering in consumptie.

Om de ontwikkelingsrichting van de markt te bepalen worden voorspellingen gedaan op basis van omzetcijfers.

In vrijwel alle publicaties waarin gebruik gemaakt wordt van omzetcijfers, is sprake van een teruglopende omzet. Wanneer omzetcijfers over 2012 en 2013 worden vergeleken en een (sterkere) omzetdaling in de grensstreken ten opzichte van de rest van Nederland wordt geconstateerd, geeft dit een indicatie dat sprake is van een toename van grenseffecten.

Zowel uit het omzetonderzoek onder ondernemers met tankstations in de grensstreek (uitgevoerd in opdracht van BOVAG, NOVE en VNPI) als uit de gegevens van een grote oliemaatschappij die op verzoek van het ministerie van Financiën zijn verstrekt, blijkt een daling van de omzetcijfers van tabaksproducten in de grensstreek in de periode van januari tot en met mei 2013 in vergelijking met dezelfde periode in 2012. Uit laatstgenoemde cijfers blijkt dat de verkoop van het aantal pakjes tabaksproducten ook in de Randstad en langs de rijkswegen (geen grensregio's) in de eerste vijf maanden van 2013 daalt in vergelijking met dezelfde periode in 2012. De daling is echter nog sterker in vooral de Belgische grensregio. De verkoop van pakjes tabaksproducten daalt in de Belgische grensstreek met ongeveer 14%, in de Duitse grensstreek is dit ongeveer 12%. In de Randstad en langs rijkswegen daalt de verkoop van pakjes tabaksproducten gemiddeld met ongeveer 9% respectievelijk 12%.

Daarnaast is in de publicaties vaak gebruik gemaakt van gegevens afkomstig uit consumentenenquêtes. Een lagere prijs in het buurland is voor veel consumenten de reden om over te gaan tot aankopen over de grens. Maar ook het uitgebreidere aanbod speelt soms een rol. Hoewel de uitkomsten van enquêtes zeker een indicatie kunnen geven van de mate van grenseffecten, kunnen de conclusies op basis van de uitkomsten niet altijd worden doorgetrokken naar een gehele regio of heel Nederland. Dit geldt in het bijzonder voor enquêtes waarvan het aantal deelnemers beperkt is. Conclusies die worden getrokken op basis van minder dan 100 deelnemers zijn niet zonder meer representatief voor een gehele grensregio.

Vaak wordt in de publicaties een inschatting gemaakt van de bedragen die de schatkist misloopt doordat de afzet van producten terugloopt als gevolg van toename van de prijs of doordat consumenten (meer) aankopen over de grens doen. De geschatte bedragen lopen uiteen en zijn meestal de uitkomst van een keuze uit verschillende scenario's. De verifieerbaarheid van de cijfers laat in een aantal onderzoeken te wensen over. In de bijlage zijn de belangrijkste conclusies van een aantal publicaties opgenomen.

Gerealiseerde opbrengsten

Op basis van de realisatiecijfers van de accijnsontvangsten in januari tot en met juli 2013 van tabaksproducten, bier, wijn en gedistilleerde dranken is een inschatting gemaakt van de verschillende effecten (waaronder grenseffecten) van de accijnsverhoging per 1 januari 2013 en een nadere duiding van de gevolgen daarvan voor de accijnsopbrengst.

Accijns op tabaksproducten
In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling van de accijnsopbrengsten van tabaksproducten in de jaren 2010 tot en met 2013.

Ontvangsten tabaksaccijns, kasbasis in mln. €, gecumuleerd tot en met juli en totaal per jaar.*

	2010	2011	2012	2013
T/m juli	1.390	1.493	1.511	1.371
Gehele jaar	2.407	2.525	2.502	

**Realisaties Belastingdienst*

Tot en met juli 2013 blijven de accijnsontvangsten ten opzichte van dezelfde periode in 2012 met 9,2% zijnde € 140 miljoen achter. De raming voor 2013 is ten opzichte van de Miljoenennota 2013 op opeenvolgende ramingsmomenten al neerwaarts bijgesteld. Deze ramingsbijstellingen ten opzichte van de oorspronkelijke raming van de accijnsontvangsten kan meer oorzaken hebben dan alleen aankopen in onze buurlanden. In onderstaande tabel wordt aangegeven hoe de raming voor de opbrengst voor het hele jaar 2013 is bijgesteld. Daarbij wordt een schatting gegeven van de verschillende mogelijke oorzaken.

	MN 2013	MN2014	Verschil
1 Jaarraming 2012	**2.525**	**2.502**	**-23**
Mutatie:	**231**	**-150**	**-381**
waarvan			
- 2 Effect verhoging accijns	331	331	0
- Ramingsbijstelling door			
- 3 Consumptie	0	-60	-60
- 4 Reactie op accijnsverhoging	-100	-100	0
- 5 Substitutie		-105	-105
- 6 Aankoop tegen oud tarief		-126	-126
- 7 Overig, waaronder grenseffect		-90	-90
Jaarraming 2013	**2.756**	**2.352**	**-404**

1. Jaarraming 2012.
   In de Miljoenennota van 2013 werd de opbrengst voor 2012 geraamd op € 2.525 miljoen. De realisatie is € 2.502 miljoen geworden. De lagere opbrengst van € 23 miljoen werkt structureel door naar 2013.

2. Effect verhoging accijns.
   De opbrengst van de accijnsverhoging per 1 januari 2013 werd in de Miljoenennota 2013 op kasbasis geraamd op € 331 miljoen. Deze raming is exclusief gedragseffecten, dus deze inschatting is niet gewzijigd ten opzichte van inschatting bij de Miljoenennota 2013.

3. Consumptie.
   Bij de inschatting van de ontwikkeling van de ontvangsten uit de tabaksaccijns is de ontwikkeling van de particuliere consumptie een relevante variabele. De macro-economische variabele wordt geraamd door het CPB. Bij de Miljoenennota 2013 werd een groei van de particuliere consumptie van 0% verwacht. Volgens het meest actuele macro-economische beeld van het CPB bedraagt deze echter -2,4% . Deze bijgestelde raming van

de particuliere consumptie leidt tot € 60 miljoen lagere ontvangsten in 2013 dan bij de Miljoenennota 2013 werd verwacht.

4. Reactie op accijnsverhoging.
   Er is ten tijde van de Miljoenennota 2013 rekening gehouden met een reactie op de accijnsverhoging van -/- €100 miljoen.

5. Substitutie van sigaretten naar shag.
   Het accijnstarief per gram rooktabak is lager dan het tarief per sigaret. Daardoor wordt er in verhouding minder accijns betaald wanneer wordt overgestapt van sigaretten naar rooktabak. Hierop wordt bovendien ingespeeld doordat retail organisaties een breed assortiment aanbieden voor het zelf maken van sigaretten met rooktabak en los verkochte sigarettenhulzen met filter. De opbrengst op jaarbasis van rooktabak is circa € 500 miljoen en die van sigaretten ongeveer € 2.000 miljoen, totaal € 2.500 miljoen. Uit cijfers tot juli 2013 van de belastingdienst blijkt dat er een substitutie van circa 7% heeft plaatsgevonden van sigaretten naar rooktabak. Dit resulteert in een lagere opbrengst op jaarbasis van ongeveer € 105 miljoen.

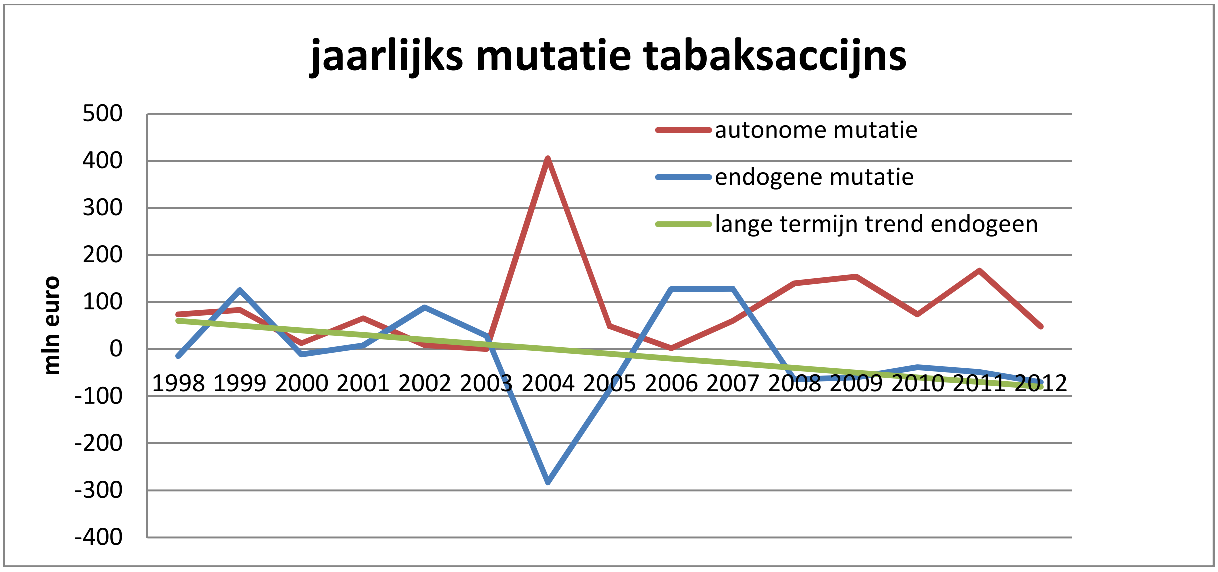
6. Aankoop tegen oud tarief.
   Bij verhoging van de accijnstarieven van tabak is de mogelijkheid van voorraadvorming voor tabaksproducenten en groothandel begrensd. Per 1 juli 2012 was de termijn waarbinnen tabaksfabrikanten en groothandel nog producten tegen het oude accijnstarief in voorraad mochten hebben, teruggebracht van voorheen twee maanden naar één maand. Omdat de termijn van één maand voor de branche te kort bleek, vooral voor minder goed lopende producten, is deze met ingang van 1 januari 2013 weer op twee maanden gesteld. De begrenzing van twee maanden geldt niet voor de detailhandel, waardoor voor de consument ook na 1 maart 2013 nog pakjes tegen het oude tarief kan kopen. De voorraadvorming tegen de oude accijnstarieven en extra aankopen van consumenten in december 2012 tegen de oude accijnstarieven leidt eenmalig tot een derving ongeveer € 126 miljoen.

7. Overig, waaronder grenseffecten.
   Voor het overige is de raming € 90 miljoen neerwaarts bijgesteld. In dit bedrag zijn grenseffecten begrepen, alsmede eventuele andere niet benoemde effecten of afwijkingen van schattingen van de hiervoor benoemde effecten. Welk deel van de grenseffecten betrekking heeft op legale dan wel illegale import is niet aan te geven.

Als gevolg van het bovenstaande bedraagt de meest actuele raming voor 2013 € 2.352 miljoen. Per saldo daalt de opbrengst in 2013 ten opzichte van de realisatie over 2012 met € 150 miljoen. Dit bedrag bestaat uit de opbrengst van de maatregel exclusief gedragseffecten van € 331 miljoen, met daartegenover een derving van € 481 miljoen. Het hierin begrepen aankopen tegen oud tarief van in totaal € 126 miljoen treedt op in de periode van de verhoging en is per definitie eenmalig. Het effect van de lagere macroconsumptie van € 60 miljoen en de gedragseffecten als reactie op de accijnsverhoging van € 295 miljoen (substitutie, grenseffecten, minder consumptie door accijnsverhoging) zijn gespreid over het jaar.

De vraag is echter of de gedragseffecten als gevolg van de tariefverhoging structureel van aard zijn. Ervaring uit het verleden leert dat dit waarschijnlijk niet het geval is. Het is niet voor het eerst dat een forse verhoging van de tabaksaccijns wordt doorgevoerd. In 2004 zijn de tarieven ook fors verhoogd waarvan de opbrengst (exclusief gedragseffecten) € 406 miljoen bedroeg. Terugkijkend blijkt dat in dat jaar de opbrengst van de maatregel weer grotendeels teniet werd gedaan door gedragseffecten, resulterend in een derving van € 283 miljoen. Het blijkt echter ook dat na verloop van tijd het ‘oude’ rookgedrag weer grotendeels terugkeert en de opbrengst van de tabaksaccijns naar de lange termijn trend terugkeert. Dit blijkt uit onderstaande grafiek. De derving in 2004 door gedragseffecten is weer goedgemaakt in 2006 en 2007. Over de periode 1998-2012 bezien is de feitelijke opbrengst van de tabaksaccijns door gedragseffecten gelijk aan de opbrengst als jaarlijks

de lange termijn trend van gedragseffecten zou zijn gerealiseerd. Deze trend is overigens negatief. Elk jaar wordt in toenemende mate minder gerookt.

Bieraccijns

Wat betreft de accijnsopbrengst van bier is in 2013 tot en met juli 4% (circa € 9 miljoen) meer accijns ontvangen dan in de periode januari tot en met juli 2012. Wanneer rekening gehouden wordt met de accijnsverhoging blijft de opbrengst een kleine 6% achter in vergelijking met dezelfde periode in 2012. Gezien het feit dat de maandelijkse cijfers worden beïnvloed door het weer en grote evenementen, geven deze cijfers vooralsnog geen aanleiding om te veronderstellen dat de gedragseffecten (waarvan de grenseffecten een onderdeel zijn) zorgen voor een substantieel lager dan geraamde opbrengst in 2013.

Wijnaccijns

De accijnsopbrengsten van wijn (inclusief tussenproducten) zijn in de eerste zeven maanden van 2013 ten opzichte van dezelfde periode in 2012 gestegen met 13% (circa € 23 miljoen). Op basis hiervan kan niet worden verondersteld dat er sprake is van een sterk gedragseffect. Gezien de stijging van het tarief met 18% per 1 januari 2013 zou geconcludeerd kunnen worden dat de verkoop van wijn bijna 5% achter blijft ten opzichte van de verwachting op basis van de realisatie over dezelfde periode in 2012. Dit verschil is echter te klein om te kunnen worden toegewezen aan één specifieke oorzaak zoals grens- of substitutie-effecten. Dit kan bijvoorbeeld ook te maken hebben met de macro-economische achteruitgang in de algehele consumptieve bestedingen.

Alcoholaccijns

De accijnsopbrengsten van alcohol (gedistilleerd) zijn in de eerste zeven maanden van 2013 ten opzichte van dezelfde periode in 2012 gestegen met bijna 3% (circa € 5 miljoen). Op basis hiervan kan niet worden verondersteld dat er sprake zou zijn van een sterk gedragseffect. Gezien de stijging van het tarief met 6% zou geconcludeerd kunnen worden dat de verkoop van gedistilleerde producten ongeveer 3% achter blijft ten opzichte van de verwachting op basis van de realisatie van

dezelfde periode in 2012. Ook dit verschil is te beperkt om te worden toegewezen aan één specifieke oorzaak zoals grens- of substitutie-effecten. Dit kan ook te maken hebben met voornoemde macro-economische achteruitgang in de algehele consumptieve bestedingen.

Ondanks dat er voor alcoholhoudende producten in de periode van januari tot en met juli 2013 in vergelijking met dezelfde periode in 2012 macro gezien geen grote verschillen zijn in accijnsopbrengst is het niet uitgesloten dat er lokaal wel aanmerkelijke verschillen zijn.

Conclusie

Gezien het feit dat de accijnsopbrengsten voor bier, wijn en gedistilleerde dranken zich min of meer conform de raming ontwikkelen, is er op basis van deze cijfers vooralsnog onvoldoende aanleiding om een derving van enige omvang toe te rekenen aan grenseffecten als gevolg van de accijnsverhogingen per 1 januari 2013. Dit sluit niet uit dat er lokaal wel aanmerkelijke effecten kunnen zijn mede als gevolg van een substantieel verschil in de accijnstarieven van Nederland en die van onze buurlanden.

Wat betreft de accijnsopbrengsten van tabaksproducten is het een ander verhaal. Om een appreciatie van de accijnsopbrengsten van tabaksproducten te geven en de grenseffecten (voor zover mogelijk) in beeld te brengen, zijn de cijfers ontleed naar componenten van het gedragseffect. Ten tijde van de vorige Miljoenennota werd het totale gedragseffect geraamd op een derving van € 100 miljoen. Voor zover de consumptie van tabaksproducten zich analoog ontwikkelt aan de macro particuliere consumptie moet de raming met € 60 miljoen neerwaarts worden bijgesteld. Dit omdat de verwachte ontwikkeling van de particuliere consumptie in 2013 bij de Miljoenennota 2013 0% bedroeg en volgens de meest actuele inschatting -2,4%. Voorts kan uit het patroon van de maandelijkse ontvangsten worden afgeleid dat voorraden zijn aangelegd voorafgaand aan de tariefverhoging. De derving als gevolg van aankopen tegen oud tarief bedraagt naar schatting € 126 miljoen. Ten slotte blijkt uit cijfers van de belastingdienst dat een substitutie heeft plaatsgevonden van sigaretten naar shag waardoor de accijnsopbrengst over 2013 naar schatting € 105 miljoen achterblijft.

Voor niet nader te kwantificeren effecten, waaronder de grenseffecten, is de raming met 90 miljoen neerwaarts bijgesteld. Welk deel van de grenseffecten betrekking heeft op legale dan wel illegale import is daarbij niet aan te geven.

Per saldo is de totale raming van de tabaksaccijns voor 2013 ten opzichte van de vorige Miljoenennota met € 404 miljoen verlaagd, waarvan € 23 miljoen structureel doorwerkt uit 2012, aan de algehele daling van de macro consumptie € 60 miljoen kan worden toegerekend alsmede € 126 miljoen aan aankopen tegen oud tarief (eenmalig) en € 195 miljoen aan overige gedragseffecten door de accijnsverhoging. Afgezien van de aankopen tegen oud tarief (eenmalig) staat tegenover de opbrengst van de accijnsverhoging van € 331 miljoen een daling van € 355 miljoen, waarvan € 60 miljoen in verband met de macro particuliere consumptie en € 295 miljoen als reactie op de accijnsverhoging. Ervaring uit 2004, toen eveneens een forse accijnsverhoging plaatsvond, leert dat het niet onwaarschijnlijk is dat na verloop van enige jaren de extra derving in het eerste jaar van de accijnsverhoging weer wordt ingelopen.

Indien de in het regeerakkoord VVD-PvdA opgenomen accijnsverhoging voor tabaksproducten voor 2014 doorgaat, mag worden verwacht dat de opbrengst naar alle waarschijnlijkheid niet op de korte termijn (in 2014) zal worden gerealiseerd. Deze verwachting is gebaseerd op de ervaringen tot nu toe in 2013 alsmede in 2004. Voor de langere termijn zullen tegenvallende budgettaire effecten van de in dit regeerakkoord opgenomen accijnsverhoging naar verwachting beperkt blijven. Hetzelfde geldt voor de verhoging die per 1 januari 2013 heeft plaatsgevonden.

Bijlage

Product-categorie	In opdracht van	Uitgevoerd door	Naam onderzoek	Datum
alle	Provincie Limburg	Panteia	Grenseffectentoets	April 2013
bier	Nederlandse Brouwers	Regioplan	Nog een rondje van de buren	Mei 2013
wijn	Produktschap voor Wijn	Trendbox	Wijnaankopen in het Buiteland	December 2012
gedistilleerd	Koninklijke Slijtersunie	Panteia	Effecten accijnsverhoging gedistilleerde dranken	Juni 2013
gedistilleerd	Commissie gedistilleerd	Regioplan	De grens voorbij: gevolgen accijnsverhoging gedistilleerd	Mei 2013
tabak		Nederlandse tabakssector	Accijnsmonitor	
tabak	Nederlandse tabakssector	Ecorys	Validatie Monitor Tabak	Juli 2013
tabak	BOVAG, NOVE, VNPI	Trendbox	Tanken en aankopen over de grens	Juli 2013
tabak	BOVAG, NOVE, VNPI	BOVAG, NOVE en VNPI	Omzetonderzoek onder tankstation ondernemers in de grensstreek	Juli 2013
sigaretten	Europese Commissie, Philip Morris, lidstaten	KPMG	Project STAR 2012	April 2013
shag	Vereniging Nederlandse Kerftabakindustrie	Trendbox	Determine Market Share of International RYO packages	Februari 2013

<u>Grenseffectentoets (alle accijnsgoederen)</u>
<u>Opdrachtgever: Provincie Limburg</u>

- Doel van dit onderzoek is het creëren van meer bewustwording onder nationale beleidsmakers van effecten van maatregelen voor de grensregio’s. Regeringsbeleid kan zowel positief als negatief uitpakken voor grensregio’s. Verhoging van de accijnzen kan leiden tot een verandering in aankoopgedrag. Over de omvang van de verandering in het aankoopgedrag als gevolg van de recente verhogingen van de btw en de accijnzen zijn drie scenario’s uitgewerkt. Naar aanleiding van gesprekken met betrokkenen uit de regio Limburg is uiteindelijk één scenario gekozen. Op basis van dit scenario heeft de verhoging van de btw en accijns een negatief effect op de bestedingen van consumenten in Limburg van -0,75%. Wanneer dit wordt vertaald naar alle grensregio’s komt dit scenario uit op een daling van de consumptieve bestedingen met € 150 miljoen. Ook drank en brandstof zijn in deze schatting meegenomen. Een grenseffectentoets zou volgens het rapport regulier onderdeel uit moeten maken van de doorrekeningen door het CPB.

Nog een rondje van de buren (bier)
Opdrachtgever: Nederlandse Brouwers

- Dit onderzoek bestaat uit drie onderdelen:
    - 1. Analyse van historische en actuele data van de binnenlandse bierafzet. De bierafzet in het eerste kwartaal van 2013 is 5,6% lager dan in dezelfde periode in 2012. Op basis van de omzetontwikkeling in het eerste kwartaal is de verwachting dat de bierafzet in 2013 3% lager zal zijn dan vorig jaar. Voorgaande jaren was meestal sprake van 1% daling. Nagegaan is of bij bierbrouwers die een relatief groot percentage van hun omzet in de grensstreek realiseren, een sterkere daling waarneembaar is. Hiervoor zijn vooralsnog geen aanwijzingen gevonden.
    - 2. Consumentenenquête onder grensstreekbewoners. Volgens deze enquête hebben van de in totaal 400 respondenten 89 deelnemers sinds 1 januari 2013 bier vlak over de grens in België gekocht. Voor Duitsland zijn dit 81 deelnemers. Deze deelnemers beantwoordden ook de vervolgvragen over het aankopen van bier over de grens. De conclusie op basis van de consumentenenquêtes is dat het verhogen van het accijnstarief heeft geleid tot een toename van bieraankopen over de grens.
    - 3. Doorrekening impacteffecten voor schatkist en economie. De doorrekening is gebaseerd op de uitkomsten van de onderdelen 1 en 2. De verwachting is dat de accijnsverhoging minder inkomsten zal opleveren dan begroot. Wanneer de trend zich voortzet, zullen in 2013 volgens dit onderzoek de accijns en btw-opbrengsten die weglekken naar omringende landen als gevolg van grensoverschrijdende aankopen ongeveer € 76 miljoen bedragen (€ 40 miljoen meer dan in 2011).

Wijnaankopen in het buitenland
Opdrachtgever: Produktschap voor wijn

- Dit onderzoek geeft de uitkomsten van een enquête onder 1008 respondenten weer. Deze respondenten zijn benaderd via het Nationale Panel, een groep Nederlanders die voor onderzoek bereikbaar is. Het doel van het onderzoek was om vast te stellen hoeveel Nederlanders wijn in het buitenland kopen. Op landelijke basis koopt ongeveer 21% van de Nederlanders wijn in het buitenland. Ongeveer 15% van de Nederlanders neemt wijn mee naar huis vanuit het buitenland. Nederlanders nemen gemiddeld twee keer zoveel flessen wijn mee naar Nederland als wanneer zij in Nederland wijn kopen.

Effecten accijnsverhoging gedistilleerde dranken
Opdrachtgever: Koninklijke Slijtersunie

- Over een langere periode bezien daalt de consumptie van gedistilleerde dranken. In de periode 2003-2005 vond een scherpere afzetdaling plaats; in dezelfde periode was sprake van een accijnsverhoging die later werd teruggedraaid. De daling lijkt van structurele aard. Afnemende interesse voor gedistilleerde dranken kan volgens het onderzoek een verklaring hiervoor zijn. Dit kan worden veroorzaakt door:
    - Substitutie;
    - Toegenomen verkoopprijzen;
    - Afgenomen bestedingsruimte.
- Het onderzoek spitst zich verder toe op de vraag wat een toename van de prijs betekent voor de consumptie. Door middel van regressieanalyse wordt een duidelijk verband tussen afzet en verkoopprijs gevonden. Een prijsstijging van 1% zou op basis van de uitkomsten, leiden tot een afname van de consumptie met 1,34%. Volgens dit onderzoek is de

verwachting dat accijns- en btw-opbrengsten afnemen met € 4,5 miljoen in 2013 en met € 13,6 miljoen in 2013 en 2014 tezamen als gevolg van afname van de afzet. Of weglek naar het buitenland toeneemt, kan niet worden bepaald omdat de historische gegevens niet beschikbaar zijn.

De grens voorbij: gevolgen accijnsverhoging gedistilleerd
Opdrachtgever: Commissie gedistilleerd

- De resultaten van dit onderzoek zijn gebaseerd op de uitkomsten van consumentenenquêtes en enquêtes onder handelspartijen/slijterijen. Bij zowel groothandels, importeurs als slijterijen worden omzetdalingen geconstateerd. Met name in de grensgebieden zijn de omzetdalingen fors. Ruim een kwart van de consumenten in het grensgebied met Duitsland koopt gedistilleerde dranken over de grens. De aantrekkelijke prijs is voor 93% van de consumenten de reden voor aankopen over de grens. Toename van accijnsinkomsten als gevolg van de accijnsverhoging van 6% is niet waarschijnlijk doordat de afzet lager zal zijn. Volgens dit onderzoek is de verwachting dat de accijnsopbrengst van gedistilleerde dranken in 2013 slechts € 2 miljoen hoger uitvallen in vergelijking met 2012.[4]

Accijns monitor en Validatie Monitor Tabak
Opdrachtgevers: (Eigen onderzoek) Nederlandse tabakssector

- Deze monitor bevat van maand tot maand gegevens over het volumeverloop aan tabaksverkopen en de daaraan gekoppelde accijnsopbrengsten. De monitor is gebaseerd op omzetcijfers van de industrie. Op basis hiervan wordt voorspeld wat de ontwikkelingsrichting van de markt zal zijn. De verwachting is dat de opbrengst van tabaksaccijnzen minder dan begroot of zelfs negatief zal zijn.
  In de Validatie Monitor Tabak worden de cijfers gevalideerd. Uit deze publicatie blijkt dat de methodiek van de accijnsmonitor voldoende accuraat is. De marktmonitor laat van maand tot maand schommelingen zien in vergelijking met de cijfers van het ministerie van Financiën, op de langere termijn zijn de verschillen beperkt. Wat betreft de ontwikkelingsrichting van de markt is het lastig om op basis van de uitkomsten van de monitor nu al conclusies te trekken. Er zijn verschillende achterliggende mechanismen in het consumenten- en producentengedrag:
    - Aanpassingsgedrag van tabaksproducten;
    - Substitutie effecten (van premium naar niet-premium of van sigaretten naar shag enz.);
    - Grenseffecten;
    - Verandering in rookgedrag.

  Verder blijkt in Nederland een relatie tussen accijnsverhogingen, winkelverkopen en weglekeffecten. Naar de mening van de opdrachtgever is nadere analyse van consumenten en producentengedrag nodig om deze stelling verder te onderbouwen.

Tanken en aankopen over de grens (brandstof en tabak)
Opdrachtgevers: BOVAG, NOVE, VNPI

- De uitkomsten van dit onderzoek zijn gebaseerd op een enquête waaraan in totaal 1.776 automobilisten deelnamen, waarvan 1.045 in het Nederlandse grensgebied woonachtig zijn

[4] De realisatie van de accijnsopbrengsten t/m juli laten echter al een stijging van € 5 mln. zien in vergelijking met dezelfde periode in 2012.

en 731 buiten het grensgebied. Doel van het onderzoek is om na te gaan in hoeverre Nederlandse automobilisten buiten de landsgrenzen tanken, rookwaar kopen en boodschappen doen omdat deze producten in omringende landen goedkoper zijn. Van de totale groep ondervraagden blijken 667 van de deelnemers zowel in het buitenland te tanken als rookwaar te kopen. Van deze groep wonen 388 deelnemers in de grensstreek en 279 daarbuiten. Van de deelnemers die in de grensstreek wonen, koopt 49% rookwaar in het buitenland, tegenover 23% van de niet in de grensstreek woonachtige deelnemers. De meeste rookwaar wordt gekocht in België. In de grensstreken worden grotere hoeveelheden per keer gekocht in vergelijking met de aankopen in niet-grensstreken.

Omzetonderzoek onder tankstation ondernemers in de grensstreek (brandstof en tabak)
Opdrachtgevers: BOVAG, NOVE, VNPI

- BOVAG, NOVE en VNPI hebben onder hun leden omzetgegevens op basis van kassa-aanslagen van tankstations verzameld in de grensstreek. Daarbij is onder andere gevraagd naar de omzet van tabaksproducten voor de periode januari - april 2013 en dezelfde periode in 2012. In vergelijking met 2012 daalt de afzet van pakjes tabakproducten in 2013 bij de tankstations in de grensstreken met 17%.

Project STAR 2012 (tabak)
Opdrachtgever: Philip Morris

- Dit rapport over tabaksconsumptie in de Europese Unie wordt jaarlijks door KPMG uitgebracht en ter informatie aan de Lidstaten van de Europese Unie gezonden. Enkele belangrijke conclusies voor Nederland:
  - de illegale handel in sigaretten neemt toe van 4% in 2011 naar 11% van de totale consumptie in 2012;
  - de legale invoer van niet binnenlandse producten steeg in 2012 met 8% vanuit België en met 35% vanuit Duitsland ten opzichte van 2011.

Determine Market Share of International RYO Packages (shag)
Opdrachtgever: Vereniging Nederlandse Kerftabakindustrie (VNK)

- Per kwartaal wordt aan een aantal shagrokers gevraagd hun lege pakjes in te zenden. Deze rokers vullen tevens een enquête in. Het gaat om een groep van 200-225 deelnemers per kwartaal. Vervolgens wordt geanalyseerd wat de herkomst van de ingezonden pakjes is. VNK laat dit sinds 2005 doen. Het aantal buitenlandse pakjes was in 2007 3%, in 2012 is dit opgelopen tot gemiddeld 12%. De meeste buitenlandse pakjes zijn afkomstig uit België en Luxemburg. Vooral in de Belgische grensstreek is het percentage pakjes van niet-Nederlandse herkomst groter.